بەیان

ژمارە - ٣٣ -
کانوونی دووهەم وشوباتی
ساڵی - ١٩٧٦ - ی زایینی
٢٦٧٥ - ی کوردی

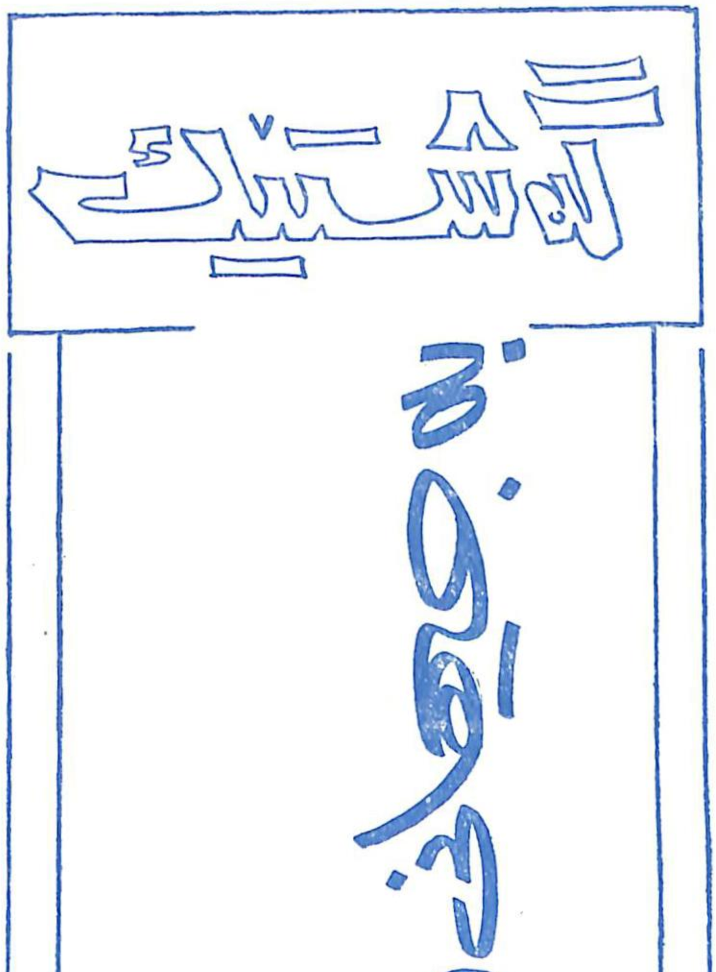

سەیر نی‌یە ئەگەر من هۆگری شیعری مەولەوی‌بم . چونکە شەوانی زستان .. شەوانی بەفر بارین بێدار بوومەتەوەو باوکمم بەسەر بەرماڵەکەیەوە بینیوە ، ئاو بەچاویدا ئەهاتە خوارەوەو بەسۆزێکەوە ئەیوت :

میهمان غەریب وە زام نۆوە

سەر نیا وە خاك ئاسانەی تۆوە

لەدەمی پێگەیشتن‌و گەورەبوونی تەمەنیشدا زۆر جار لە خۆرئاوابووندا گۆرانی‌ی خەمناکم گوێ لێ‌بووە ، دێڕەکانی شیعری مەولەوی بوون . چوومە سەر گۆڕە تەریکە لاچەپەکەیشی ، لەگەڵ (عەنبەر خاتوون)دا کەڵەکێکیان بەدەوردا کراوە . دوور لە جیهان ، دوور لە ڕووناکی‌ی کزو کوژاوەی دنیا . دوور لە هەموو شتێك‌و نزیك لە (ئازیز) ، ئەو ئازیزەی هەموو جوانی‌ی دنیا تیشك‌و ڕەنگدانەوەی ئەوە . ئەو قەباڵانەش کە لە ماڵی نەوەکانیدا بینیم هەر ڕاستی‌ی ئەم قسەیە دەرئەخەن(١) .

لەچاوی مناڵەکانی (تاوەگۆزی)دا .. ساکاری‌و بێ‌گەردی‌ی ئەم شاعیرە مەزنەم ئەبینی . وەختێ بە دەریاچەی لای گۆڕستانەکەیدا ئەگەڕاینەوە ، پۆلێ مەلی سپی بووبوونە چەتری سەرمان‌و ئەسووڕانەوە . خۆشەویستی‌ی ئەم شاعیرەو شینایی‌و قووڵی‌ی گۆلاوەکەی (دەربەند)و ئەم دیمەنانە خستبوومیانە شادی‌و گەشانەوەیەکی بێ‌وێنەی واوە ، وام ئەهاتە پێش چاو مەولەوی ئەم باڵندانەی بۆ بەرێ‌کردن‌و دوعا خوازی‌ی ئێمە ناردووە .

جارانیش کە بە شەقام‌و کۆڵانەکانی شاری (هەڵەبجە)دا ئەسووڕامەوە بەبیرما ئەهات ، مەولەویش بەم ڕاگوزەرانەدا ڕابووردووەو لەم مزگەوتانەدا ماوەتەوە . بۆیە هەستم ئەکرد دۆستایەتی‌یەکی نهێنیم لە تەکیا هەیە . زۆر جار ویستوومە لەدەریای بێ‌کەناری ئەم مرۆڤەدا پەل‌بهاوم . نەمتوانیوە بەتەواوی ڕێگا دەرکەم . بەڵام هەرچۆنێ بێ لێرەدا ویستوومە سەرنجێ لەم سێ شیعرەی بدەم‌و لێیان وردبیمەوە(٢) .

هۆنراوەی یەکەم

دنیای مەولەوی تا چاو هەڵخەی پان‌و بەرینە . سروشت هەر سروشتە ڕووتەکە نی‌یە .. درەخت ، کەژ ، با ، شەماڵ ، پایز ، تەم ، کۆچ ، چنار ، سیماڵ

... هتد . ئەم شتانە هەموویان ڕەمزن و شاعیر هەستو سۆزو ئەندیشەی خۆیان ئەخاتە سەر زمان . هەموو ئەمانە بە مرۆڤو ئەندێشەی مرۆڤەوە توند توند شەتەك دراون .

مرۆڤێك لە ناوەڕاستی گەردوونو سروشتو بووندا وەستاوەو ئەم شتە بچکۆلانە لەیەك ئەداو کۆیان ئەکاتەوە . یان دیمەنی هەموویان وەرئەگرێو وردیان ئەکاتەوە . لای ئەو مەخسەد هەر ئەوەیە بەو (ئازیز)ە بگات کە لە جوانیەکەیدا تواوەتەوە . شاعیر مرۆڤێکە بەگیانو سۆزێکی سۆفییانەوە ئەڕوانێو زۆر جار لە گەڵای وەریوی درەختێکدا ناوی (مردن) دێنێ . لەگەڵ « شنەی گوڵاڵەی پای بەفراوان »دا گۆرانیی گەرمو گوڕی ژیان ئەڵێ . هەر بۆ ئەنێمە جیهانی ئەم شاعیرەوە، دێڕە شیعرێکی شاعیرێکی فەرەنسایيم دێتەوە یاد کە ئەڵێ : « هەموو ئەستێرەکان بە زنجیرێك بەیەکەوە ئەبەستم ، بەتەلی خەمو ئەندێشەم بورجو کۆشکەکان لێك ئەدەمو لەناویاندا سەما ئەکەم » . شاعیرەکەی ئێمەش هەروای کردووە . لە جیهانی (مەحسووس) ئەگەڕێ بۆ ئەوەی کەرەسەی (بیری ڕووت) کۆبکاتەوەو دایڕێژێت . کۆچ ، دوورکەوتنەوە لە یار زیاتر یاری لێ نزیك خستۆتەوە ، زیاتری هێناوەتە پێش دیدەی . لە زۆربەی شیعرەکانی‌تریدا وەك ئەم شیعرەی ، سروشت وەك ئەو وایە نەك ئەم وەك سروشت وابێت :

چون وەڵگ شادی من وای دووریی لەیل
وەیشووم بەرد ئەو هەرد نەوڕشتەی سوەیل

لەم دێڕەدا دوو جۆر (با) هەیە : « بای دووریی لەیل » و « بای وەیشووم » بایەکیان لە سروشتدا هەیە . بایەکیشیان لە دوورگەی خەمی ئینسانیکەوە هەڵیکردووەو زادەی بیرو هەستی ئەوەو لە توێی وشەو وێنەیەکدا خستوویەتیە ڕوو . سەرماو سۆڵەی شاخەکان بۆنی بێوەفایی (لەیل)یان بیرخستوەتەوە .. چنارێك گەڵای بوەرێو ڕووتو قووت ببێ چی ئەکا ؟ ! لەڕاستیدا هیچ ! بەڵام شاعیر وەك خۆی لێکردووەو ئەڵێ خاكو خۆڵ ئەکا بە سەریدا ... ئەم وێنانە (اسقاط نفسی)ن .. شاعیر خۆی دنیاکەی لەبەرچاو هەژاوە ، کەوتۆتە حاڵێکی واوە ڕێچکەی ئاهی دەروونی هەموو جیهانی بەڕەنگێکی ماتو خۆڵەمێشی لەپێش‌چاو ڕەنگ کردووە. سروشتیشی والێکردووە کە هاوبەشیی بکا .. ڕەنگە لێرەدا پایزو باری نەفسیی مەولەوی ، تەبیعەتو شاعیر یەك بن . بەڵام جاری وا هەیە بە پێچەوانەوەیە :

ئیمساڵ نەوبەهار چون خەزان سەرد
بەرگ وەرد باغ (مەعدووم) بەرد پەی هەرد(۳)

لەم دێڕەدا بەهارەو کەچی ئەم لە شەوەزەنگو خەزان بەولاوە هیچی‌تر نابینێ . شاعیر یاساکانی سروشت بە ئارەزووی خۆیو بۆ مەبەستی خۆی تێك ئەداو بنیاتی ئەنێتەوە .

دوایی ئەڵێ وەی چۆتە کۆڵی بیو ئەمەندەی گەڵا وەریوەو گەڵاش وەریوەتە ناو گۆماوەکان . ماسی‌یەکی زۆر ژاڵ لێ‌ی‌داوەو کەوتۆتە سەر ئاوو ئەمەش بۆئەوانە باشە تووشی نەخۆشی زەردوویی بوون . لێرەشدا جۆرە (صیروره)و نەوەستانێك بەدی‌ئەکەین . هەموو حاڵێك حاڵێکی‌تری بە دوادا دێو حاڵەکەش حاڵێکی‌تر .. وەرینی گەڵای بی بۆتە هۆی کوشتنی ماسی ، کوشتنی ماسیش بۆ ئەو ئینسانانە باشە تووشی نەخۆشی‌ی زەردوویی بوون .. شاعیر ڕەنگە بڵێ هەموو شتێ بێ هۆ نی‌یەو لەخۆیەوە نی‌یە ، بەڵکو بە چەند شتێکەوە بەستراوەو یەك کار لەیەك ئەکەنو بە هەمووشیانەوە ڕێبازی ژیانو بوون پێك‌ئەهێنن .

مەولەوی بۆ هەموو عیلەتێکی واقیعی ، شتێکی‌تری لە بیرو هەستی خۆی هەڵگۆزیوە . ڕاستە شاخ لە پایزو دەمەو زستاندا تەم ئەیگرێو بەفری سپی ، لووتکەکەی دائەپۆشێو هەوریش وێڵ .. وێڵ ئەسووڕێتەوە .. ئەمانە مەعلوولی زستانو پایزنو ئەگەر ئەوان نەبن هەزار « گەردن بێ‌گەرد » کۆچ بکا شاخەکان هەروەك خۆیان ئەمێننەوە . بەڵام ئەم وازی لەو شتە سروشتیو جوگرافیانە هێناوەو ئەڵێ کۆچ کردنی نازدارانەو لەیل ون‌کردنە .. لێرەشدا مەولەوی نایە لاسایی تەبیعەت بکاتەوە ، بەڵکو تەبیعەتو کەرەسەکانی بە ئارەزووی خۆی دائەڕێژێتەوە . واتە ئەو لە (ئێستا)ی بێزارەو ئەیەوێ جیهان وەك ئەو نەخشەیە وابێت ئەو بۆی ئەکێشێ ، کە واشی‌کرد بێ‌گومان کەژەو وەرزو هەموو شتێکی سروشتی لە بەرهەمەکانیدا بە ئارەزووی خۆی ئەنەخشێنێ .

شاعیر ئەڵێ‌ی حسابێکی ئەوتۆ بۆ (مادە)و جیهانی مادە ناکات ، چونکە هەمیشە ئەو وێنە خەیاڵاویو دەروونیانەی لە دنیای مەعنەویو گیانەوە

هەڵقوڵاون لە پلەی یەکەمدا دائەنێو سروشتو شت بە ئەو ئەشوبهێنێ . ئەمەش زیاتر بیری ئایدیالیستی سۆفیانەی شاعیر دەرئەخات ، کە گیان سەرچاوەیەو لە سەروو هەموو شتێکەوەیە،ئەڵێ : چۆن ریشەی گیانو دڵ بە نمی ئارەقی خۆشەویستی گرێ ئەبەستێ . ئاواش کەزیی یاران نمەی بارانیان لەسەر کەوتووە ... ئەگەر بێینە سەر واقیع نمەی بارانی سەر زوڵفی نازداران وێنەیەکە بەچاو ئەبینرێو ریشەی گیانو نمی ئارەقی خۆشەویستی لە ئەوەوە وەرگیراوە ، بەڵام مەولەوی ئاوەژووی کردوونەتەوە . ئەمی پێش ئەو خستووە . هەروەها ئەڵێ : « قازان مەکەران رازان » و « جەیرانان ــ ئاسکان ، تازە کەردەن مەیل » .. تەنیا چەم سیاوەکەی شاعیر سەرمەستی شنۆی لەیلاخەو بۆی نەوپایز لەکەلەی نەداوە .... لەم وێنانەدا هەموو شتێ بەیەك ئەگەن ، نازدارانو دڵدارانو قازان هەموو بەدڵداری یەکتر شادن .. تەنیا شاعیر لە گەرمەسێرەو یارەکەشی لە کوێستانە ، ئەمە ڕاستیی ئەوە دەرئەخات کە (ئازیز) تەنیا ئافرەتێکی ڕووت نییە ، رەمزە بۆ (مستحیل) ، بۆ ئەو نوورە پاکەی کە لە وڵاتی گیاندا سۆفییەکان بەشوێنیا وێڵنو ئەویش جاروبار خۆی دەرئەخاتو ون ئەبێ .. ئازیزەکەی ئەم ئاسکەکەی (محی‌الدین عەرەبی)یە .. ئەینا بۆچی ئەبێ هەموو خێڵ بێتەوەو ماڵی ئازیزەکەی شاعیر بەتەنیا ماڵە لەکوێستان بمێنێتەوە ؟! من لە توێی ئەم دێڕانەدا هەست ئەکەم شتێکی شاراوە هەیەو ئەم ئافرەتە ئەگەر لە واقیعدا بووشبێت ئەوا رەمزەو ئاوێنەیەکەو خۆشەویستییەکی پاكو مەزنتری تیا ئەدرەوشێتەوە . ئەگەر بە مەنتیق لێکیبدەینەوە نەهاتنەوەی (تەنیا ماڵێ) لە کوێستان لە پایزدا شتێکە نەبووەو نابێ ، چونکە رێی تێ ناچێ لەسەرمای پایزدا دەوارنشینێ لەناو کەژو کێوەکاندا مان بگرێو بمێنێتەوە . ئەگەر باوەڕمان وابێ ، ئەو وەختە زیاتر ئەچینە سەر ئەو ڕایەی کە مەولەوی ئەم ڕووداوەی وەك (ماسك ــ قناع)ێك بەکارهێناوە ویستویەتی بڵێ .. ئەو خەڵکە هەموویان بە ساکاری ئەژینو قووڵ نابنەوە . مرۆڤی ئەوە نین ئەو ڕێگا دوورە بگرنە بەر کە من گرتوومەتە بەرو من لە ئەوان جیام . ئەگەر لەئەوان جیا نەبم بۆ هەموو دێنەوەو بەیەك ئەگەنو تەنیا یارەکەی من بۆی پایز نادا لە لووتی ؟! واتە ئەوان لەلایەکنو من لەلایەك ، ئەوان زوو بە مرازو کاوی دڵ ئەگەن ، چونکە ئەو هیوایەی ئەوان دووی کەوتوون وەك

هی من کاڵای ئاسنو پێتاو لەپێکردنی ناوێ ، وەك من خۆپاك کردنەوەو خۆ سووتاندنی ناوێ . ئاشکرایە (سۆفیزم) لەگەڵ ئەوەشدا ڕێبازەو هەر ڕێبازەش کۆمەڵێ کەسی لە دەور کۆئەبێتەوە ، بەڵام زیاتر رێگایەکی تاکە کەسییەو زیاتر کەوتۆتە سەر ئینسانەکە خۆی . ئەتوانین بشلێین جوڵانەوەیەکە ئەگەر لە چوار چێوەی مێژووشدا بیەوێ شتێ بکات . تەنیا مەبەستی مێژوو و جیهانی مادی نییە . بەڵکو ئازادبوونەکەش ئازادبوونێکە لە جوغزێکی میتافیزیکیدا ئەسووڕێتەوە .

دوایی شاعیر داوا لە شەماڵ ئەکات ، لافاوی چاوی ، تەمی دڵیو زەردیی ڕەنگی بەرێو بە چەمو کەژو گەڵای داراندا بڵاویان کاتەوە ، هەتا ئیتر وازبێنێو لێرەدا پایزی خەمو ئەندێشەی مەولەویش چووەتە سەر باو سەرماوسۆڵەی پایز . وردەکارییەکی ئێجگار جوانی تیایە :

لافاو — تەمی لووتکە — گەڵای زەرد
فرمێسك — تەمو پەژارەی دڵی — رەنگی شاعیر

دیارە دوای ئەم پایزەیتر (لەیل) بەو خۆشەویستییە بێسامانەیەوە ئەپرسێ : هەواڵی دامین چییە ؟! شەماڵ تۆش پێی‌بڵێ :

« پڕ جە تۆ جە وێ فەرامۆش »

شاعیر ئەوەندە بیری لە ئازیزەکەی کردۆتەوە ، خۆی لەبیرچۆتەوەو گەیشتۆتە ڕادەی ئەوەی لە ئەودا

بتوێتەوە ، ئەگەر ئەمە تووانەوە (فناء)(٤) نەبێ چی‌یە ؟ سۆفی‌یەکان لە کوورەی خۆشەویستی ئەزەلیدا ئەتوێنەوە . ئەینا کام ئینسان لە خۆشەویستی‌یەکی ساکارو تەمەن کورتدا خۆی لەبیر ئەچێتەوە ، لەو خۆشەویستی‌یە تەنکەدا کە بە نیرگزیەت‌و خۆ خۆش ویستن ئەزانرێ . ئەم گەیشتۆتە رادەی ئەوەی لەباتی خەو « خەیاڵی باڵای یار » لەچاویا میوانەو خەو ڕێی نی‌یە بەدیدەیا تێپەڕێ ، دەردو پەژارەشی لەدەروونیەوە سەری کردووەو بەرز بۆتەوەو هەموو وڵاتی گرتۆتەوە . ئەوەندە لاوازبووە گرەوی لە پووش‌و پەڵاش بردۆتەوە ، بەڵام لەگەڵ ئەم هەموو ئازارەشیا هێشتا سرووەی پووشی گیانی لە رووی تاسەوە ئەڵێ : هەر ئاسکەکەی من شەنگ‌و جووانە . تەنانەت بڕبوونەکەشی لە ئاسکەکانی‌تر جۆرە شیرینی‌و دانسقەییەکی پێ ئەبەخشێت . شاعیر لە دڵەوەو لەژێر لێوەوە ئەڵێ ئاسکەکەی من بۆیە جوانە چونکە پێی ناگەم . ڕێگاکەی من بۆیە پیرۆزە چونکە سەختەو بەمەنزڵ گەیشتنی ئاسان نی‌یە . لەدوایدا ئەڵێ هەموو ئاسکەکان چاوەڕێی تۆن‌و دەسدای تۆن .. دەوەرەوە بۆ گەرمەسێر ...

چەند وردە تێبینی‌یەکی‌تر

١ – شاعیر توانیویەتی – تناسق – ێکی زۆر ڕێك‌و پێك لەم تابلۆیەدا دروست بکات . ئەو **تەناسقەی کە لە هونەری بەرزدا نەبێ بەرچاو ناکەوێ .** بۆ کێشانی نەخشەی پایزو دەرخستنی باری نەفسی‌ی خۆی دەیان وێنەی ریزکردووە : « وەیشووم..چناری خاتر ڕێش .. بی‌کۆڵ وەی وەکۆڵ .. هەوری ئەو .... هتد » . توانیویەتی نارِاستەوخۆ و بە قووڵی لەم وێنانەوە هەست‌و بیری خۆی دەربڕێت .

٢ – هەرچەندە مەولەوی زوربەی شیعرەکانی بە کێشێکی تایبەتی‌ی فۆلکلۆری (٥+٥ = ٥+٥) وتوە . شاعیرێکیش ئەگەر سەرجەم شیعرەکانی بەیەك کێش **بڵێ جۆرە لاوازیەك روو لە شیعرەکانی دەکا .. بەڵێ !** لەگەڵ ئەمەشدا جۆرە سۆزو تێکچڕژانێکی موسیقایی زۆر بەتین لە شیعرەکانیدا ئەبینین . دەنگ‌و ئاوازو خرۆشانی پیت‌و وشەکان لەگەڵ هەڵچوون‌و دامرکاندنەوەی باری دەروونی شاعیردا بەرزو نزم ئەبنەوە .

وەڵگ شادی من .. وای دووری لەیل ..
وەیشووم بەرد ئەو هەرد ..

وی کۆڵ وەی وە کۆڵ .. پەی زەردان دەرد ..
ماساو نەسەراو .. ریزان هەرزان کرد .... هتد

خوێنەر ئەتوانێ لە خوێندنەوەی تێکستەکەدا هەست بەم مۆسیقاو سۆزە بکات .

٣ – شیعرەکە دەنگی تیایە و هەست بەوە ئەکەین (دیالۆگ)ێکی سەرەتایی‌یە :

مەپرسۆ بەو مەیل بێ سامانەوە
های چ خەبەرەن جە دامانەوە
واچە پڕ جە تۆ جە وی فەرامۆش
من دیم تو حاڵش نەژنەوی وە گۆش

دەنگی یەکەم لەیلەو بەو مەیلە بێ‌سامانەیەوە ئەپرسێ . شەماڵیش چەپەری مەولەوی‌یەو وەڵامی **ئەداتەوە** « پڕ جە تۆ جە وێ فەرامۆش» ... ئەمەش زیاتر بەرینی‌ی جیهانی بیری شاعیر دەرئەخات کە نەیتوانیوە بەتەنیا دەنگێك هەموو سۆزو ئەندێشەی **خۆی** دەربڕێت‌و پەنای بردۆتە بەر ئەم جۆرە دیالۆگە

هۆنراوەی دووەم

عەنبەر خاتوون لە شیعرەکانی مەولەویدا

جێگایەکی دیارو بەرزی هەیـەو چەند هۆنـراوەیەکی ئاگرینی بەشاعیر وتووە . زیاتر لە (مردن)و کۆچ کردنی نزیك خستۆتەوە . وای لێکردووە سـامو ترسناکیی مردن بەچاوی خۆی ببینیێ . مردن لای شاعیر مـردنی عەدەمی یەك نی یە ئیتر هیچی لەدواوە نەبێت . نەء ! ..

لای ئەم مردن کۆچـە بۆ دوورگەیـەکی‌تر ، کـۆچە بۆ دنیایەك هەمیشـە لیێی‌ترساوەو لـەوە دوودڵ بووە ، ئاخۆ پاسپۆرتی ئەو جیهانەی پێیە یان نەء(٥) .. شاعیر (عەنبەر خاتـوون)ی بە سێبەری جوانـی‌یەکی نەمرو پاك زانیوە . بۆیە بە فرمێسك ئاورشێنی ئەکاتو بـە برژانگ ئەیمـاڵێ .. بـۆ ئـەوەی گـەردێ بـەڕووی گۆڕەکەیەوە نـەبێت . چونکە ئـەو گۆڕە پەرستگای (قەیس)ی دڵبریندارە .. ئەڵێ :

بەڵ بـالای ئالاش وەصـەد خـەمو چـەم

باز وینوون بێخـەم وەی چەم یا ئەوچـەم

لەم دێڕەوە قووڵ ئەبێتەوەو ئەڵێ بەچاوی دڵ یا بەچاوی سەرو بەهەزار پێچو خۆچەماندنەوە بەشـکەم باڵای یار ببینم .. دیسانەوە شاعیر ئەمانخاتەوە دەریا بەرینو بێپەیەکەوە . ئایا یاری ناوگۆڕ بۆئەبێ بە چاوی دڵ ببینرێ ؟! خۆی دێ تەعلیلی ئەم دێڕەمان بۆئەکاتو ئەڵێ نەخۆش کەوتـوومو قسە ئەبزرکێنـم . ئەگینا ئەمانـە کەی قسـەن .. سـۆفی‌یەکان جـۆرە زمانو زاراوەیەکی تایبەتی‌یان هەیە وەك ئەڵێن یەك لەیەکتری ئەگەن زمـانو قسەیان لەشتـێکەوە باز ئەداتـە سەر شتێکی‌تر . وەك چفرە وایە . جا رەنگە ئەم قسانە لای ئینسانێکی ئاسایی بزرکاندن بێ . ئەمـەش نیشانەی خۆشەویستی‌یەکی قـووڵی وایـە هەموو شـتێکی تیا کۆبۆتەوە . مرۆڤێك سەرگەرمی لێکدانەوەی ئەم جیهانە ئەفسوناویو ئاڵۆزە بێ ، ئەبێ باری نەفسیو دەروونی چۆن بێ ؟! شاعیرێك ئەگەر (عەنبەر خاتوون)ێکی لەچاو ونببێ ، بۆ وای لێنەیـەت بینـۆگەی روانـینی تـەم دایپۆشێو نەکەوێـتە ئاخ هەڵکێشان بـۆ هەسوونێکی ڕماوی دەواری بیریو نەیلاوێنێتەوە . عەنبەر خاتوون هاوڕێی ڕێـگاو سای درەخـتی گیانی بـووە . بۆیە خستوویـەتە سـەر ورێنەکـردنو بزرکاندنـێکی سۆفییانـەوە(٦) . ئەم دێـڕەی خـوارەوە راسـتی‌ی قسەکەمان زیاتر ئەسەلمێنێت :

فەصل وەصـل بەزم خاصـەی نەدیمـان

خـاوێ بی ویـەرد ، دیمـان نە دیمـان

ئەڵێ کۆڕی ئاهەنگی برادەران وەرزێبوو دیمانو نەماندی . لەم دێـڕەشدا شاعیر ئـەیەوێ وەختێـکی بەسەرچوو بێنێتەوە یادو داخی بۆ بخوات ، یـان گیانێکی نەمرو بەسەرنەچووی بـکا بەبەردا(٧) . کەواتە مەولەوی وەختێ باسی خێزانەکەی ئەکات بە تەنیا وەك ئافرەتو هاوسەر باسی ناکات . بەڵکو مردنی ئەو ــ تداعی ــیەکە شتی‌تری وەبیر دێنێتەوە . ئـەو سەرچاوەی هەموو ئەم وردە شـتانە لە ــ کل ــ یکدا ئەبینێ . هەموو ئەمانە دەزوولەنو بەو شتە گەورەوە بەستراون . ئەینا وەصلی بەزمی خاصەی نەدیمان ــ بۆ تاسەر نەبوو ؟ چونکە دنیا دنیایەکی بەمردن شێلراوە .. کەواتە :

بەتاڵـەن هـەوای دۆس کـۆچ کـەردە

ئەم شیعرەو شیعرێکی‌تری (مەولەوی)م بۆیـە هەڵبژارد بیرێکی سـەیری تیائەبینم . شاعـیر وەك لە هەموو ئینسانێ ناهومێد بووبێ ، یان بیەوێ بە ناهومێد بوون لە ئینسان گەورەییو مەزنی (مطلق) دەرخات . مردنی عەنبەر خاتوون مردنی هەموو ئینسانێکی هێناوەتە پێش چاوی. کەواتە ئیتر لەسەر ڕووی زەمیندا هەرچی هەیە ــ عارض ــ ەو مانەوەو نەمری تەنیا بۆ موتڵەقە .

شاعیر وەك رەسامێکی بلیمەت تابلۆیەکی رەنگینت بۆئەکێشێ .. بـە (مەنەڵۆگ)ێك(٨) و لەبەرخۆیەوە و لە دەروونی خۆیدا لەگەڵ خۆیدا ئەدوێو ئەڵێ : لـە گۆشەی ژووری کەشتی مەیدا دابنیشەو لە گێژاوی دەریایەکی بێپەیدا ، بڕوانـەرە ئەسـتێرەکانو هیچ کەشتی‌وانێك مەناسەو هەر خوا بناسە .. بەڵکە بای مراد لە وشکانی‌یەوە هەڵبکاو بتگەیەنێتە کەنار . ئـەم وێنە تەکعیبی‌یە دینامیکیەتێکی ئێجگار بزواوو خرۆشاوی تێدایەو لەبەردەمتا بە ڕێکی قوتئەبێتەوە . دەریا بووە بە دەریای پـەژارە ، ژوور ژووری کەشـتی مەیـە ، ئەستێرەکان تیشکی بەزەیی خوایان تیائەدرەوشێتەوە . ناخودا (کەشتی‌وان)یش کەشتی‌وانیئاسایی نی‌یەو لای سۆڤی‌یەك شێخەکەیەتی ، با بۆتە بای مراد . تێکـەڵ کردنێکی جوانە لەنێوان دوو دنـیادا (مەحسووس)و (مەعنەوی) ئەمەیە ئەڵێـن شاعیر نەخشـەی جیهان ئەسڕێتەوەو خۆی سەر لەنوێ درووستی ئەکاتەوە . مەولەوی لەم روخسارو فۆرمە بەرزەدا بیری رەفزکردنی هەموو هێزێکی داڕشتووە .

شاعیری گەورەمان هەن تەلارکارێکی بەرزو باڵان بەڵام خـۆ خەریك‌کردنیان بە سـەنعەتکاری‌یەوە گـڕو